

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פרשת מצרע

שבת הגדול

הפטרה: ווערבה לה'

יב' ניסן תשפ"ד

ניצית השבת:

19:54

ירושלים: 19:50

ברכת הלבנה | פרשת הנשיאים | א"א צדקתך
חג פסח ביום שלישי. מניסת החג: 18:45 יציאה: 19:55
יציאת השבת ר"ת 20:33
גיליון 862

מניסת השבת:

18:42

ירושלים: 18:36

מי האיש החפץ חיים

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

על הפסוק הפותח את פרשתנו: "זאת תהיה תורת המצרע", דרשו רבותנו: אל תקרי מצורע אלא המוציא שם רע. לפי דרשה זו למדנו, כי המציאות של החולי הגשמי המופיע על רכושו או גופו של האדם, נובע מחטאיו הרוחניים בכלל, ומחטאי הדיבור בפרט. כח הדיבור משפיע לטוב ולרע.

וכך כתב רבנו בחיי בהקדמתו לפרשת מצורע: "מפרי פי איש תשבע בטנו תבואת שפתיו ישבע" (משלי יח), שלמה המלך ע"ה הודיענו בכתוב הזה גודל כח הלשון הן לטוב הן לרע, כי אם הוא משתמש בלשונו בדברי תורה ויוכיח ויזכה את הרבים הנה שכרו אתו ופעולתו לפניו, ואם בדברי רכילות ולשון הרע הנה ענשו מעותד ומזומן ותשבע בטנו ממנו, ויהיה תחילת הכתוב מפרי פי איש תשבע בטנו על עונש לשון הרע, וסופו כשאומר 'תבואת שפתיו ישבע' על שכר לשון הצדיק המצדיק והמוזכה את הרבים בלשונו, והכתוב שאחריו נקשר עמו ובאור אליו, והוא שאמר (שם) 'מות וחיים ביד לשון ואוהביה יאכל פריה'... והתורה תודיע אותנו בעונש לשון הרע כי מי שאינו נוהר ממנו הוא נענש ולוקה בצרעת, וזוהו נקרא בשם מצורע אשר באורו מוציא שם רע, כי שם העונש מבאר החטא שנענש עליו, ויצרכנו הכתוב קרבן לכפר על חטא הלשון".

ומכאן החובה המוטלת עלינו להשתמש בפינו בדרך החיובית ולזכות את עצמנו ואת הסובבים אותנו. השנה קריאת פרשת מצורע, כפרשה בפני עצמה, היא בסמוך ונראה לחג הפסח, נראה כי יש בזה מסר כלפי כל אחד מאיתנו, שדוקא בימים הלחוצים שלפני הפסח ובחג עלינו להזיזהר בלשונו כלפי הסובבים אותנו, הורים, בני זוג וילדים. אין ספק שדיבורו של האדם משפיע ולפיכך חשוב לחשוב קודם שנוציא את הדיבור מפינו, "מי האיש החפץ חיים... נצור לשונך מרע".

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוריק. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריה מספר חשבון: 123459

ליל הסדר ומצוותיו

ליל הסדר הוא לילה עטור הוד, "ליל שימורים הוא הלילה הזה" – לילה המשומר מן המזיקים. בלילה בו מסיבים כל בני הבית יחדיו יש סדר ויש מטרה אשר באים לידי ביטוי במצוות הסדר ומנהגיו.

מצווה לספר ביציאת מצרים

מצוות עשה של תורה לספר בנסים ובנפלאות שנעשו לאבותינו במצרים בליל חמישה עשר בניסן, שנאמר "זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים", כמו שנאמר "זכור את יום השבת". ומניין שבליל חמישה עשר? תלמוד לומר "והגדת לבנך ביום ההוא לאמור בעבור זה" – בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך, ואף על פי שאין לו בן. אפילו חכמים גדולים חייבים לספר ביציאת מצרים, וכל המאריך בדברים שאירעו ושהיו – הרי זה משובת. מצווה להודיע לבנים, ואפילו לא שאלו, שנאמר "והגדת לבנך". לפי דעתו של בן – אביו מלמדו. כיצד? אם היה קטן או טיפש – אומר לו: 'בני, כולנו היינו עבדים, כמו שפחה זו או כמו עבד זה, במצרים, ובלילה הזה פדה אותנו הקב"ה ויוציאנו לחירות'. ואם היה הבן גדול וחכם – מודיעו מה שאירע לנו במצרים ונסים שנעשו לנו ע"י משה רבנו, הכול לפי דעתו של בן.

וצריך לעשות שינוי בלילה הזה, כדי שיראו הבנים וישאלו ויאמרו "מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?" עד שישלב להם ויאמר להם כך וכך אירע, כך וכך היה. וכיצד משנה? מחלק להם קליות ואגוזים, ועוקרים השולחן מלפניהם קודם שיאכלו, וחוטפים מצה זה מיד זה וכיוצא בדברים האלו. אין לו בן – אשתו שואלתו. אין לו אשה – שואלים זה את זה "מה נשתנה הלילה הזה", ואפילו היו כולם חכמים. היה לבדו – שואל לעצמו "מה נשתנה הלילה הזה".

וצריך להתחיל בגנות ולסיים בשבת. כיצד? מתחיל ומספר שבתחילה – בימי תרח ומלפניו – היו אבותינו כופרים וטועים אחר ההבל, ורודפים אחר עבודת אלילים.

ומסיים בדת האמת – שקירבנו המקום לו והבדילנו מהאומות וקירבנו לייחודו. וכן מתחיל ומודיע שעבדים היינו לפרעה במצרים וכל הרעה שגמלנו, ומסיים בנסים ובנפלאות שנעשו לנו ובחירותנו. והוא שידרוש מ"ארמי אובד אבי" עד שיגמור כל הפרשה. וכל המוסיף ומאריך בדרש פרשה זו – הרי זה משובת.

פסח מצה ומרור

כל מי שלא אמר שלושה דברים אלו בליל חמישה עשר, לא יצא ידי חובתו. ואלו הם: פסח, מצה ומרור. "פסח" – על שום שפסח המקום על בתי אבותינו במצרים, שנאמר "ואמרתם זבח פסח הוא לה'" וגו'. "מרור" – על שום שמיררו המצרים את חיי אבותינו במצרים. "מצה" – על שם שנגאלו. ודברים אלו כולם נקראים "הגדה".

אנו יצאנו ממצרים

בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא עצמו יצא עתה משעבוד מצרים, שנאמר "ואותנו הוציא משם" וגו'. ועל דבר זה ציווה הקב"ה בתורה, "זוכרת כי עבד היית" – כלומר: כאילו אתה בעצמך היית עבד ויצאת לחירות ונפדית.

לפיכך, כשסועד אדם בלילה הזה צריך לאכול ולשתות כשהוא מיסב דרך חירות. וכל אחד ואחד, בין אנשים בין נשים – חייב לשתות בלילה הזה ארבע כוסות של יין. אין פוחתים לו מהן, ואפילו עני המתפרנס מן הצדקה לא יפחתו לו מארבע כוסות. שיעור כל כוס – רביעית.

הסבה

אפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב. אישה אינה צריכה הסיבה, ואם אישה חשובה היא – צריכה הסיבה. ובן אצל אביו והשמש בפני רבו – צריכים הסיבה. אבל תלמיד בפני רבו אינו מיסב אלא אם כן נתן לו רבו רשות. והסיבת ימין אינה הסיבה, וכן המיסב על עורפו או על פניו אין זו הסיבה. ואימתי צריכים הסיבה? בשעת אכילת כזית מצה ובשתיית ארבע כוסות אלו. ושאר אכילתו ושתייתו – אם היסב – הרי זה משובח, ואם לאו – אינו צריך.

ארבע כוסות

ארבע כוסות אלו צריך למוזג אותן כדי שתהיה שתייה ערבה, הכול לפי היין ולפי דעת השותה. ולא יפחת בארבעתן מרביעית יין חי. שתי ארבע כוסות אלו מיון שאינו מוזג – יצא ידי ארבע כוסות ולא יצא ידי חירות. שתי ארבע כוסות מוזגות בבת אחת – ידי חירות יצא, ידי ארבע כוסות לא יצא. ואם שתי רוב מכל כוס – יצא.

כל כוס וכוס מארבע כוסות הללו מברך עליה ברכה בפני עצמה. כוס ראשונה – אומר עליה קידוש היום. כוס שניה – קורא עליה את ההגדה. כוס שלישית – מברך עליה ברכת המזון. כוס רביעית – גומר עליה את ההלל ומברך עליה ברכת השיר ויהללוך ה' כל מעשיך. ובין הכוסות האלו, אם רצה לשתות – שותה; בין שלישית לרביעית אינו שותה.

חרוסת ומרור

החרוסת מצווה מדברי סופרים, זכר לטיט שהיו עובדים בו במצרים. וכיצד עושים אותה? לוקחים תמרים או גרגורות (תאנים מייבשות) או צימוקים וכיוצא בהם, ודורסים (מרסקים) אותם ונותנים לתוכם חומץ, ומתבלים אותם בתבלין כמו טיט בתבן, ומניחים אותה על השולחן בליל הפסח.

אכילת מרור אינה מצווה מן התורה בפני עצמה אלא היא תלויה באכילת הפסח, שמצוות עשה אחת לאכול בשר הפסח על מצה ומרורים. ומדברי סופרים לאכול המרור לבדו בליל זה אפילו אם אין שם קרבן פסח.

מרורים האמורים בתורה הם החזרת והעולשין והתמכא והחרחבינא והמרור. כל אחד מחמשת מיני ירק אלו נקרא "מרור", ואם אכל מאחד מהם או מחמישתם כזית – יצא, והוא שיהיו לחים. ויוצאים בקלח שלהם אפילו יבש. ואם שלקם או כבשם או בישלם – אין יוצאים בהם.

מה נשתנה הלילה הזה?

הבן שואל: ואומר הקורא: "מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות, שבכל הלילות אין אנו מטבילין אפילו פעם אחת, והלילה הזה שתי פעמים; שבכל הלילות אנו אוכלין חמץ ומצה, והלילה הזה כולו מצה; שבכל הלילות אנו אוכלין בשר צלי שלוק ומבושל, והלילה הזה כולו צלי; שבכל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות, והלילה הזה מרורים; שבכל הלילות אנו אוכלין בין יושבין בין מסובין, והלילה הזה כולנו מסובין".

הלכות בדיקת חמץ

בלילה שלפני ערב פסח בודקין את החמץ. וחייבין לבדוק מיד בתחילת הלילה. ואסור להתחיל לאכול או לעשות שום מלאכה חצי שעה קודם הלילה: אין בודקין אלא בנר של שעווה יחידי, ולא בנר קלוע משום דהוי כאבוקה. בודק כל החדרים שיש לחוש שמא הכניסו בהם חמץ, אפילו המרתפים והעליות והתנויות, כל שיש לחוש שמא הכניסו שם חמץ צריכין לבדוק. וכן צריכין לבדוק כל הכלים שמחזיקים בהם חמץ. וקודם הבדיקה ינקו היטב את כל המקומות מכל חמץ כדי שיהא קל לבדוק: צריכין לבדוק בכל המקומות בחורין ובסדקין כל מה שאפשר. וגם הכיסים שבבגדים שלפעמים נותנים בהם חמץ, צריכין בדיקה. וינערם היטב למחרת בשעת הביעור: קודם שמתחיל לבדוק יברך בכוונה ובשמחה "על ביעור חמץ", ויתחיל לבדוק היטב:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל בְּעוֹר חֻמֵּי:

ואע"פ שעתה עדיין אינו מבערו, מכל מקום מברך על ביעור, לפי שמיד לאחר הבדיקה יבטל את החמץ שאינו ידוע לו, והוא הביעור לחמץ שאינו ידוע לו. ולא יפסיק בין הברכה לתחילת הבדיקה. וטוב שלא יפסיק עד גמר כל הבדיקה אלא במה שהוא מעניין הבדיקה. ויכול לבדוק כמה בתים בברכה אחת: יש נוהגין שקודם הבדיקה מניחין פתיתי לחם במקומות שימצאם הבודק כי חוששין שמא לא ימצא כלום ותהא ברכה לבטלה. אחר הבדיקה יבטל החמץ, והוא מצות עשה דרבנן. וצריך להבין את עניין הביטול, שהוא מפקיר את כל החמץ שברשותו שלא ראהו. ומלת "חמירא" כוללת חמץ ושאר: ואחר כך יאמר בקול שלוש פעמים:

כָּל חֻמֵּירָא דְאִיכָא בְּרִשׁוֹתַי. דְּלֹא חֲזִיתִיה וְדֹלָא בִיעַרְתִּיהּ, לְבָטֵיל וְלֵהוֹי וּבְפַעַם הַשְּׁלִישִׁית נִכּוֹן לְהוֹסִיף: הִפְקִירָא בְּעַפְרָא דְאַרְעָא: וּפִירוּשׁוֹ בַלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ: כָּל חֻמֵּי וְשֹׂאֵר שֵׁישׁ בְּרִשׁוֹתַי, שְׁלֹא רִאִיתִיו וְשֹׁלָא בִיעַרְתִּיו, יִתְבַטֵּל וְיִהְיֶה בְּעַפֵּר הָאָרֶץ:

יהי רצון שנזכה לבער את החמץ שבקרבתנו

סוף זמן אכילת חמץ: 10:00

סוף זמן ביעור חמץ : 11:20

סוף זמן אכילת אפיקומן : 00:38

לעילוי נשמות אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשנ"ז

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

עלון זה מוקדש:

לדפוס: ציפורה ויהושע לוי, שרה בת שמחה, ביבה אלימלך, עזר בן עישה, תקוה בת עזיה, אליהה בת ג'אן, אסנת בת דבורה, מול בת עננה, אברהם בן רחל, רחמים בן סולמנה, דראל בן אביגיל, אילנה בת סליחה, ישי ורחל לוי, חנה בת וורדה, עזר בת רחל, מיטל מוריה אדרי, יוסף בן מילל, דוד ביטון ד"ר, לוסת: יוסף וטירי בן דוד ה"ו, להחזרת נגדרי צה"ל ושבינוי ובהם: אורון שאל, הדר גולדין, גיא חבר, רון ארד, יהודה כין, צבי פלדמן, וכל החטופים והשבויים בעזה!
לעילוי נשמות: הר"ר יוסף, הר"ר אלחנן, הרב אברהם צוקרמן, רבי מסעוד מלול, רבי יצחק שושן, רבי יעקב שושן, זינא וזנא, סופר מנחם, יצחק דרעי, רבי אברהם בן שמואל אלעזר, מקסים חיים דרעי, ידיר חום, ישראל אברהם נתן, שלמה בן מרים, יצחק ועזרם אטיאם, אורן מועלם, אליהו טייטל, דוד גורסמן, מרי פולק, מרים קדושים, עמוס דמרי, רזי שלמה, סימנאב משה יהודה, יצחק זק בן סוליקה, נעים משה, אבנען נסים וסוליקה שושן, אלס טובול, חידה שמעון, יפה גורר, יונה קלון, סימני בת חנו, ליטל שבת משה עטרה, חנה יצחקי, אסתר חודד, אסתר בת תורא, אליהו בת פריחה, תירצה וזקרון, אסתר ועבר נחום, דניאל אלמליח מנחם הלוי, דוד טובול, מיכל עמר, אריה בן שמעון, צינה בת דוד, יצחק ולאח אסתרונ, אליהו אדיר, עזיה עמוס, רות יעקב, חיה רחל לוי, יונה ויוסף שרעבי, מרים יהודה, שמואל למברטר, נעמה בת מנודה, ליאור רחמים, זק טל, עליה מועלם, עליה כהן, שרה אוליאל, דוד ופריחה כהן, שמעון בן רחל, אברהם אדרי, יוסף אלקובי, מיסאל ועקני, חסיבה ששפוטש, עישה דהן, ברכה סופר, כמיהה דירי, רפי עשור, אותי אפרת, מעיין וסדר עשור, כמיהה כהן, מרים בת רחל, נאור כהן, אליה שחר, אורטל מבור, יצחק ושמוחה אילוז, אורי יצחק אילוז הי"ד, יצחק בן פנינה ז"ל, ולע"נ הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שנידור, שושנה רוזה, רפאל פריצי, וציעלילה צילה לבית משפחת ציטרון הי"ד, אברהם ולאח ציטרון ז"ל.
למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483
אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה